

Департамент освіти і науки
Вінницької обласної державної адміністрації
Департамент освіти і науки Вінницької міської ради
Національна академія педагогічних наук України;
Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»
Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних наук України
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Інститут психології Німецького університету спорту Кельну, м. Кельн, Німеччина
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Аріельський Університет, м. Аріель, Ізраїль
Криворізький державний педагогічний університет
Державний університет фізичного виховання і спорту, м. Кишинів, Молдова
Ленкоранський державний університет, м. Ленкорань, Азербайджан
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Комунальний вищий навчальний заклад Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Київський національний університет технологій та дизайну
Київський університет імені Бориса Грінченка
Бердянський державний педагогічний університет
Вище професійне училище № 42 м. Погребище
Стебницька загальноосвітня школа I-III ступенів № 18
Дрогобицької міської ради Львівської області
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Європейська асоціація науки і освіти, м. Берлін, Федеративна республіка Німеччина

ПАЙДЕЯ В ДЗЕРКАЛІ ЄВРОПОЦЕНТРИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРИСВЯЧЕНОЇ 97-Й РІЧНИЦІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МІШЕЛЯ ФУКО**

16–17 березня 2023 року

**PAIDEIA IN THE MIRROR OF EUROCENTRIC TRANSFORMATIONS
OF THE UKRAINIAN CULTURAL AND EDUCATIONAL SPACE
materials of the International scientific and practical conference
dedicated to the 97th anniversary of
Michel Foucault's birth**

March 16–17, 2023

Вінниця – Київ 2023

УДК 37+1+796+612+31+572+004+005
П 12

Пайдея в дзеркалі європоцентричних трансформацій українського культурно-освітнього простору: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. присвяч. 97-й річниці з дня народження Мішеля Фуко (16–17 берез. 2023р.) / Комунал. закл. вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Комунал. закл. вищої освіти «Вінницька академія неперервної освіти», Держ. закл. вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред.: В. М. Федорця, Ю. Г. Паламарчук, О. В. Ключко, Т. Р. Браніцької. Вінниця : Видавництво: ТОВ "Друк плюс" 2023. 252 с.

Paideia in the mirror of Eurocentric transformations of the Ukrainian cultural and educational space: materials of the Internation. science and practice conf. dedicate 97th anniversary of the birth of Michel Foucault (March 16–17, 2023) / Communal Higher Education Institution "Vinnytsia Humanities Pedagogical College", Public Higher Educational Establishment "Vinnytsia Academy of Continuing Education", State higher educational institution "University of educational management" National Acad. ped. Sciences of Ukraine; in general ed.: V. M. Fedorets, Yu. G. Palamarchuk, O. V. Klochko, T. R. Branitska. Vinnytsia: Publishing House, LLC "Druk Plus", 2023. 252 p.

У збірнику висвітлюється широкий спектр педагогічних, освітніх і філософських питань щодо рецепції і ціннісного переосмислення ідей давньогрецької культурно-освітньої системи пайдеї. Людиномірні ідеї пайдеї та її людинотворчий потенціал репрезентуються як концептуальні основи європоцентричних трансформацій української освіти й етично-ціннісні передумови її гуманізації і антропологізації. Розглянуто концептуальний спадок Мішеля Фуко як одного з класиків дослідження давньогрецької пайдеї.

Методологічний, етичний і ціннісний потенціали пайдеї розкривається в тезах доповідей за такими науково-дисциплінарними напрямками: педагогіка, філософія освіти, соціальна філософія, фізична культура і спорт, педагогічна психофізіологія, педагогіка здоров'я та формування безпечного і здорового освітнього середовища, цифрова педагогіка та цифрові технології і STEM-освіта, педагогічна антропологія, соціологія освіти, психологія, освітній менеджмент, спеціальна освіта та інклюзія. Важливим тематичним напрямом збірника матеріалів конференції є формування дискурсу Перемоги України та розвитку національної ідентичності, культури і патріотизму.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, методистам, вчителям, освітнім менеджерам, психологам, студентам, тренерам.

Рекомендовано до друку Вченою радою Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» Протокол № 11 від 15 червня 2023 р.

ISBN 978-617-95332-4-2

Енергоінформаційна педагогіка передбачає філософсько-світоглядну підготовку фахівця у роботі з людиною. Курс буде корисний молодим вчителям, викладачам і всім, хто шукає нові альтернативні шляхи роботи з Людиною.

Список використаних джерел

1. Колесник М. О. Методологія формування універсальної природничо-наукової картини світу у студентів природничих спеціальностей. *Збірник наукових праць «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах»*. Класичний приватний університет. Запоріжжя. № 64. 2019. С.41-46.
2. Колесник М. О., Поляков В. А. Моделювання наукової картини світу на основі універсального алгоритму всезагальних законів природи. *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії» - Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. №4. Кн. 2. Том III (85). К.: Гнозис. 2019. С.405-422.
3. Поляков В. А., Колесник М. О., Жиденко А. О., Жара Г. І., Лісогор Т. М. Концепція універсальної освіти України: базові положення та методологічні орієнтири (проект). *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: педагогічні науки. Вип. 152. У2-х томах. Том 2*. Чернігів: ЧНПУ. 2018. С.203-214.

УДК 37.048.4

ЧУТЛИВІСТЬ І ГАРМОНІЯ ДІЙ ЛЮДИНИ: ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Кочерга Олександр Васильович – кандидат психологічних наук, доцент Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

Пазюк Світлана Андріївна – молодший науковий співробітник, Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

Анотація. Створення умов для дійових чутливих впливів зі змін у керуванні власної поведінки потребує переосмислення в розумінні розвитку їхніх психофізіологічних механізмів. Важливе місце в цьому процесі відводиться «тренуванням» рівня чутливості вестибулярної системи людини як фактора у створенні природного стану рівноваги. Розуміння педагогами механізмів цього процесу дозволить без примусу корегувати стани дитини, розвиваючи її резильєнтність (рівновагу між дезадаптацією та адаптацією) для подолання труднощів при взаємодії в освітньому просторі на засадах ідей античної пайдеї (виховання дітей, процес підготовки громадян).

Ключові слова: чутливість, вестибулярний апарат, психофізіологія, рівновага, пайдея.

Abstract. The creation of conditions for active sensitive influences from changes in the management of one own behaviour requires rethinking in the understanding of their psychophysiological mechanisms' development. An important place in this process is given to "training"; the level of sensitivity of the human vestibular system as a factor in creating a natural state of balance. Understanding the mechanisms of this process by educators will allow to correct the - condition without compulsion, developing his resilience (balance between maladaptation and adaptation) to overcome difficulties in interaction in the educational environment based on the ideas of ancient paideia.

Keywords: sensitivity; vestibular apparatus; psychophysiology; balance; paideia.

Актуальність проблеми. Пошук зважених рішень людини стає актуальним у сучасному світі, де запанувала метафора «чорного лебедя» (важкопрогнозовані, рідкі події, котрі мають значні наслідки) [8], де є певна віртуальність, невизначеність, умовність, швидкоплинність, непередбачуваність та нелінійність дій. Коли все частіше цілісність розуміють як деяку сегментовану модель, а не синергію взаємодії з підсилення дії для якісної зміни особистості людини. Не оминули ці тенденції й освітнього процесу, в якому, як ніколи, постають питання з «олюднення», повернення до витоків розуміння природи людини. Тому актуальним стає втілення ідеї античних філософів про «пайдею» (формування дитини, освіти, вихованості, культури), що дозволяє досягти виховання та універсальної освіченості людини, формуючи цілісність її особистості.

У цій ситуації виникає необхідність адекватного розуміння того, як на сучасному етапі розвитку наукових досліджень краще усвідомити шляхи для втілення ідеї античної філософії «пайдеї» в процесах реформування дошкільної та шкільної освіти в Україні. Починати важливо системно з витоків і підвалин «зародження», які ще тільки означають на ранніх етапах «контури проектів» майбутніх дій людини, визначають тактику і впливають на формування стратегії її поведінки. Коли ще зароджується безсвідоме і починає прокладати свій шлях до народження свідомого та дозрівання вищого його прояву – усвідомленої осмисленої дії людини.

Мета. Представити шляхи застосування в педагогічній теорії і практиці сучасних уявлень про чутливість і гармонію дій людини розкритих на основі застосування нейропсихологічного і психофізіологічного підходів.

Результати. Результати багаторічних досліджень людини в галузі біології, фізіології, психології, педагогіці вказують на існування реальних потенційних резервів її психофізіологічного розвитку, які з тих чи інших причин недостатньо задіюються належним чином для зміни якості освітнього процесу. У сучасному світі це набуває питомої ваги, пов'язаної з ускладненнями соціального життя людини, її активності взаємодій із навколишнім світом природи, господарськими і технічними змінами, які все більше впливають на світ. Антропогенні фактори суттєво впливають не тільки на світ природи, але і поступово змінюють і ноосферу, і саму людину насамперед. Це в подальшому визначає необхідність та доцільність тих чи інших дій людини, які здатні гармонізувати чи дегармонізувати діяльність у цілому.

Саме тому, спираючись на наші дослідження, логічно допускати можливість того, що чутливість усіх психофізіологічних механізмів є потенційним елементом впливу на зміну пізнавальної та поведінкової діяльності, особистості людини, тобто варіюючи рівень зміни чутливості психофізіологічних систем організму людини, можливо впливати на ступінь якості роботи як фізичної, так і психічної сфери [4; 5]. Вже на рівні безсвідомого можна успішно формувати адекватні врівноважені дії людини. Зрозуміло, що великий обсяг роботи з перевірки цього твердження потребує від дослідника тривалого часу. Тому в нашому дослідженні ми зосередили увагу на особливостях у зміні чутливості дії вестибулярного апарату і психомоторній системі людини.

Вестибулярний апарат людини є унікальним парним органом в організмі, якій координує положення тіла, співвідносячи його з силою земного тяжіння, організовує утримання тіла в тривимірному просторі, щосекундно активізуючи відділи головного мозку для розв'язання сотень просторових задач. Чутливість

вестибулярного апарату до сил гравітації створює адекватні передумови для можливості у підтриманні прямоходіння людини через «потужну» іннервацію відділів її головного мозку. Оцінюючи вагу цього процесу для людини, можна пригадати думку М. Монтесорі про те, що «той, у кого є ці стимули (впливу), легко зможе підтримувати природний розвиток психічного життя дитини...» [6, с. 102].

Отже, легко підтримуючи рівновагу природного розвитку психічного життя дитини за допомогою регулювання чутливості в роботі вестибулярного апарату, маємо природну можливість корегувати баланс дій у психофізіологічних системах організму в цілому, впливати на енергопотенціал, психомоторику, мислення, почуття, уяву як базовий механізм творчих дій. Особливо це важливо для досягнення позитивних результатів без примусу, для корекцій станів дитини, розвитку її резильєнтності (рівноваги між дезадаптацією та адаптацією) в стресових ситуаціях (як то фізичні перенавантаження, соціальні потрясіння, військові дії). Про це свідчать наші багаторічні спостереження за учнями, студентами, педагогами, людьми з особливими потребами. Всі наші дослідження спираються на активне використання в роботі з зазначеними категоріями спеціального приладу – баламетричної дошки лікаря Френка Белгау [4], яка є дійовим, метричним приладом для корекції, еталонного налаштування, підвищення чутливості психофізіологічних систем людини до змін щодо якості їхнього функціонування.

Підґрунтям для цього стала пророча думка давньогрецького філософа Протагора, що «людина є мірою всіх речей, які існують, як вони існують, і не існують, як вони не існують». Отже, один із ракурсів можливого тлумачення цієї думки свідчить, що в самій природі людини вже є «прихований» в її задатках унікальний природний інструментарій для дослідження і вивчення власних потенційних можливостей дії. Фігурально античні філософи вважали, що кожна людина є цілим, безмежним, багатим на вибір дії, унікальним Всесвітом, що здатен до потужного відображення в собі зовнішнього Всесвіту та утворення взаємопов'язану між собою всю цілісність буття, яка існує на засадах усвідомлення, що все є у всьому. Саме тому стає можливою істина: метелик, який робить помах крильцями на одному континенті, здатен викликати потужну бурю на іншому. І це не просто красиве порівняння, а реальні наслідки будь-якої дії (психомоторної чи розумової) людини. Це варто враховувати і брати до уваги при моделюванні власних дій, для уникнення негативних наслідків та розбудови гармонійного освітнього середовища.

В умовах реалізації завдань із розбудови Нової української школи бажано якомога потужніше залучати потенційні, приховані природні можливості людського організму для включення їх в активну дію. Важливо те, що механізми цього залучення є безпечними, природними і суголосними думкам Я. А. Коменського, який вважав, що головним фактором життєздатності будь-якої педагогічної системи є її природовідповідність до потенційних можливостей кожної дитини [3]. Отже, у центрі уваги педагогів має бути не абстрактний успіх дитини, а її латентний і наявний індивідуальний потенціал відповідно до психофізіологічних можливостей дитячого організму.

Для вчителя важливим стає розуміння того, що і як необхідно зробити, щоб освітній процес став більш комфортним та ефективним як для дитини, так і для педагогів, батьків. І це не просто намір чи модне гасло, це повернення до витоків розкриття прихованої сутності природи дій людини та закономірностей роботи психофізіологічних систем її організму. М'язовий каркас тіла є найбільшим функціональним органом людини, що утворює психомоторний механізм і взаємодіє з психофізіологічними системами як живий, швидкозмінний,

пожвавлюючий симбіоз «мислячого тіла», яке готове до вирішення будь-якої звичайної або творчої задачі. А живий рух тіла людини здатен до «опанування простором, підпорядковувати час та свідомо долати зовнішні та внутрішні сили, що роблять опір» [2, 329-330]. І все це відбувається як наслідок пошуку рівноваги тіла людини, яка зміцнює здоров'я людини.

Про розуміння здоров'я і його важливість для освітнього процесу розмірковував К. Д. Ушинській [9, 470], стверджуючи, що «здоровий, нормальний стан органічних чуттів складається з їх *рівноваги*: щоб ні одне з них не брало гору над іншими, ні одне не ставало постійним і тому хворобливим для стану організму, відображуючись в душі однобічно і тому хворобливим настроєм».

Ця думка викликала закономірне запитання: чи може існувати в тілі людини універсальна «точка доступу» до можливого витоку, початку і готовності здійснення запуску, взаємодії та керування психофізіологічними системами організму для підтримання гармонії та рівноваги в її діях? На це складне запитання можна з певною обережністю та ймовірністю відповісти позитивно. Між тим, ми поки ще досить обережно можемо про це говорити. Припускаємо, що це потребує подальших тривалих ретельних досліджень. Проте певного оптимізму, що ми на вірному шляху, додають тривалі спостереження та дослідження Стівена Порджеса [7]. Він декілька десятиліть розробляв свою поливагальну теорію (нейрофізіологічні основи емоцій, прихильностей, спілкування і саморегуляції).

У результаті ним було встановлено, що в процесах керування багатьма фізіологічними процесами важливу роль відіграє вагус (блукаючий нерв). Фізіологічна роль блукаючого нерва не просто значна, але і в певних ситуаціях може бути визначальною. Зона його іннервації охоплює голову, шию, грудну та черевну порожнину, а, отже, регулює діяльність серця, шлунково-кишкового тракту, бере участь в голосоутворенні, а також регулюванні артеріального тиску. Топографічно нерв ділять на чотири відділи: головний, шийний, грудний та черевний, кожний з яких дає гілки до органів-мішеней. Виходить, що гладка м'язова тканина внутрішніх органів (серце, легені, шлунок, підшлункова залоза, печінка, кишківник, судини) залежить від роботи саме вагуса (блукаючого нерва).

Цікаво те, що точка початкового виходу блукаючого нерву починається саме з відділу довгастого мозку, головного мозку людини. І саме в довгастому мозку є центри іннервації, які з'єднані з вестибулярним апаратом людини. Тобто іннервація вестибулярного апарату перетинається з роботою блукаючого нерву, а отже є достатньою ймовірністю його можливий вплив на відділи тіла людини, які він пов'язує через парасимпатичний відділ нервової системи. Розуміючи особливості роботи цього симбіозу взаємодій базових систем організму, які впливають на розподіл енергетичної активності та активізацію інших відділів головного мозку, можна говорити про можливість впливу на якість роботи фізичної і психічної сфери людини.

По суті, чутливість вестибулярного апарату людини іннервує сигнали, активізуючи *перший енергетичний блок* (регуляції тонусів для здійснення вищої психічної діяльності), через ретикулярну формацію, лімбічну систему іннервація спрямовується до *другого боку*. Він приймає, переробляє і зберігає екстероцептивну (відчуття, які сигналізують про різні характеристики зовнішнього світу) інформацію, поступово ускладнюючи процес оброблення інформації на рівень сприймання. І досягає *третього блоку* програмування, регулювання і контролю за перебігом свідомої психічної діяльності людини [1].

Висновки. Отже, чутливість вестибулярного апарату здатна впливати, іннервуючи біострум до всіх функціональних блоків головного мозку людини. Це дозволяє без вербального (примусового), медикаментозного впливів створювати

якісні передумови взаємодії мозкових структур із тілом, гармонізуючи їх до майбутніх відповідальних дій людини. Іншими словами, закладати через психофізіологічні механізми елементи вихованості, які трансформуються в процес ненасильницького формування неусвідомлених складових виховання людини.

Сенситивний (чутливий механізм сенсорної інформації) та сензитивний (механізм семантичної інформації) періоди закладання неусвідомлених складових виховання переважно випадає на періоди раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку [5, 73]. Хоча, за нашою гіпотезою, часову тривалість сенситивного/сензитивного віку можна продовжувати і навіть навмисно викликати та продовжувати на деякий час за певних умов. І не останню роль у цьому процесі може відігравати чутливість психофізіологічних механізмів тіла людини.

Наші дослідження вказували на те, що навіть нетривале перебування людини на баламетричній дошці починало зміну її чутливості психофізіологічних механізмів тіла та дозволяло набувати позитивних змін у контролі її поведінкових змін до стану фізичної та душевної рівноваги. Саме тому ми вважаємо, що рівновага як фізичний та душевний стан через безсвідомі дії здатна змінюватися та набувати тривалих стійких станів, які суттєво покращують соціальну взаємодію з однолітками, батьками та педагогами, тобто дозволять змінити «атмосферу» взаємодій у групі, класі. Це дозволить перейти до режиму екологічного спілкування, де кожний здатен відчувати стан комфорту.

Отримані результати потребують подальших досліджень у значенні їхніх продуктивних можливостей і прихованих потенційних резервів для подальшого розвитку, пошуку релевантних (важливих, істотних, доцільних) засобів корекційного впливу для досягнення тривалих станів рівноваги людини в її фізичному і душевному плані.

Повернення до пізнавальних потреб людини природним шляхом дозволить уникати примусової педагогіки і дозволить, нарешті, повернутися до педагогіки радості та щастя. Нещаслива дитина – це трагедія для майбутнього країни. Причому щастя – це не миттєвий стан, а тривала робота з почуттями дитини через досягнення рівноваги емоційних коливань. Це не абстракція, а конкретна тривала, системна робота з чутливістю психофізіологічних систем організму людини, де балансування фізичного тіла людини в постійному пошуку рівноваги здатне перезавантажувати параметри чутливості психофізіологічних систем організму, закладаючи енергетичний потенціал подальших творчих дій.

Список використаних джерел

1. Бизюк О. П. Основи нейропсихології. СПб.: Мова, 2005. С. 68-77.
2. Загальна психологія / С. Д. Максименко, В. О. Зайчук, В. В. Клименко, В. О. Соловієнко. За загальною редакцією акад. С. Д. Максименка К.: Форум, 2000. С. 329-330.
3. Коменський Я. А. Материнська школа. М.: Учпедгиз, 1947. 103с.
4. Кочерга О. В., Шорохова В. В. Використання балансувальної дошки доктора Френка Белгау в навчально-корекційній роботі з учнями 1-4 класів з порушеннями психофізичного розвитку. Київ. Видав. дім «Слово», 2015. 64 с.
5. Кочерга О. В. Сензитивність як психофізіологічний стан людини. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2012. № 17. С. 73.
6. Монтессорі М. Наукова педагогіка II. Елементарна освіта. Париж «Типографія Ларусс, вулиця Монпарнас, 17», 1916. С.102.
7. Porges, S. W. (2011). *The polyvagal theory: Neurophysiological foundations of emotions, attachment, communication, and self-regulation (Norton series on interpersonal neurobiology)*. WW Norton & Company.
8. Галєб Н. Н. Чорний лебідь. Про (не)ймовірне у реальному житті. К.: Наш Формат, 2021. 392 с.
9. Ушинський К. Д. Педагогічні твори: У 6т. Т.6., М.: Педагогіка, 1990. С. 470.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Світлина Мішеля Фуко.....	6
РОЗДІЛ I. Людинотворчий потенціал пайдеї в педагогічній теорії і практиці.....	7
1. Semerikov Serhiy O. (Семіряков С.О.) – Paideia in ukraine:a Critical examination of Eurocentric influences.....	7
2. Branitska T. R., Logutina N. V. (Браніцька Т.Р., Логутіна Н.В.) – The impact of distance learning on the educational process in higher schools of Ukraine.....	15
3. Гаращук О. В., Куценко В. І. – Якісна освіта як інвестування у формування інтелектуального потенціалу та людського капіталу: шляхи зростання	17
4. Гельбак А. М. – Формування професійно важливих якостей майбутніх поліцейських в традиціях пайдеї.....	19
5. Глебова Н. – Середовищні впливи на професійне самовизначення старшокласників.....	22
6. Гончаренко А. М. – Середовище великого міста як гармонізуючий ресурс виховання громадянина.....	24
7. Гріньова М. В., Гріньов Р. С. – Актуалізація методологічного потенціалу пайдеї в процесі викладання природничих дисциплін.....	26
8. Каплінський В. В., Дамзін О. В., Тетерук Р. О. – Особливості загальнопедагогічної підготовки здобувачів вищої освіти заочної форми навчання, спрямованої на особистісно-професійне становлення майбутнього педагога.....	29
9. Мхитарян О. Д. – Формування духовного світу учня-читача як відображення дитиноцентричних ідей педагогіки-пайдеї.....	31
10. Нагаєв В., Новікова В., Чалий І. Нагаєва Г. – Формування стратегії самоуправління самостійною роботою студентів в умовах дистанційного навчання.....	34
11. Нежданова Л. І. – Формування громадянської школярів компетентності засобами предметів мовно-літературної освітньої галузі (на прикладі повісті Івана Франка «Захар Беркут»).....	40
12. Сагіна Н. О. – Актуальні аспекти інтеграції українських дітей-біженців в швейцарські школи.....	49
13. Сіданіч І. Л. – Методологічне осмислення шляхів використання феномену софрасіоне в процесі професійної підготовки викладачів предметів духовно-морального спрямування.....	52
14. Тарасенко Г. С. – Формування в сучасної людини екологічного світогляду на засадах античного принципу калокагатії в контексті ідей пайдеї	54
15. Плохута І. С. – Етапи, мета, види навчальних занять для розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії.....	57
16. Фарамарзов Азер Суратулла Оглі – Використання людиномірних ідей пайдеї для розвитку позитивної мотивації до вивчення англійської мови.....	60

РОЗДІЛ II. Філософія освіти та розвиток національної ідентичності і патріотизму в контексті розкриття етично-ціннісного потенціалу пайдеї та ідей Мішеля Фуко.....	63
1. Самчук З. Ф. – Науково-освітня політика у дзеркалах викликів сучасності та задзеркаллях відсутності адекватних відповідей.....	63
2. Бень В. О. – Етичний потенціал пайдеї в розвитку дискурсу Перемоги України.....	72
4. Жиденко А. О., Паперник В. В. – Вплив систем освіти, як державних структур на виховання громадян.....	79
5. Мищенко В. С. – Деградація політичного лідерства як детермінанта кризи світо порядку.....	83
6. Рожнова Т. Є. – Значення пайдеї в організації освітнього процесу закладу вищої освіти в умовах європейського простору.....	90
7. Рубан В. О. – Роль і значення давньогрецької системи виховання та навчання дітей «пайдеї» для військового сьогодення України.....	92
8. Свинарчук В. М. – Формування патріотичних почуттів студентської молоді під час вивчення навчальної дисципліни «захист України» в контексті національних цінностей та людиноцентричних ідей пайдеї.....	95
9. Талько Т., Сорочук Л. – Громадянська релігія як підгрунтя розвитку освіти-пайдеї в Україні.....	99
10. Товстоган В. С. – Вплив ідей Мішеля Фуко на сучасну освіту.	102
РОЗДІЛ III. Пайдея та фізична культура, спорт і реабілітологія як людинотворчі та гуманізуючі практики.....	105
1. Аксьонова О. П., Ганчева В. В. – Розумна фізкультура: інноваційна технологія з фізичного виховання дітей дошкільного віку...	105
2. Aftimichuk O. (Афтемчук О.), Polyakova V. (Полякова В.) – Rolul fitness-ului ca parte componentă a unui stil de viață sănătos al populației din republica moldova.....	109
3. Білогур В. Є. – Розвиток спортивної культури як чинника духовного та фізичного вдосконалення людини в умовах глобалізації....	115
4. Кара С. І., Хатунцева С. М. – Психологічні та педагогічні аспекти формування мотивації студентів до занять з фізичного виховання.....	117
5. Паламарчук Ю. Г., Здрілюк А. В. – Статеві особливості фізичної роботоздатності та аеробних можливостей студентів педагогічного коледжу, які ведуть різний спосіб життя.....	120
6. Паламарчук Ю. Г., Майданик О. В., Козачковська І. В. – Вплив ендогенно-гіпоксичного дихання на функції респіраторної системи дзюдоїстів 10-11 років.....	126
7. Присяжнюк Д. С., Мартинюк Ю. Г., Сізова В. Ю. – Аналіз техніки бігу на витривалість.....	129
8. Царик А. П. – Мотивації до занять фізичною культурою і спортом як спосіб самовдосконалення підлітків.....	133
9. Черпак Ю. В., Пазюк С. А. – Навчання фізичної культури учнів 5-6 класів за програмою нової української школи.....	137
10. Shvets Natalia (Швець Наталія) – Cu referire la modelul conceptual al educației continue a antrenorilor fitness.....	143

11. Юнаш В. – Обґрунтування розвитку рухової активності учнів та співвідносне формування здоров'язбережувального середовища сучасної школи.....	145
--	------------

РОЗДІЛ IV. Нейропедагогіка, педагогічна нейропсихологія та педагогічна психофізіологія в дзеркалі антропологічно-ціннісного виміру пайдеї.....	148
---	------------

1. Колесник М. О. – Системна енергоінформаційна педагогіка – продовження ідей Платона про пайдею в освіті майбутнього.....	148
---	------------

2. Кочерга О. В., Пазюк С. А. – Чутливість і гармонія дій людини: психофізіологічний аспект.....	150
---	------------

3. Федорець В. М. – Квантово-онтологічна концепція навчання: методологічно-концептуальні аспекти.....	155
--	------------

РОЗДІЛ V. Педагогіка здоров'я та формування безпечного і здорового освітнього середовища в світлі людиномірних ідей пайдеї	162
---	------------

2. Гнатюк В. В., Кушнірук С. Г. – Роль екоплогінгу у формуванні здоров'язбережувальної компетентності.....	162
---	------------

3. Лугасва Т. В., Фесенко В. Ю. – Роль веб-квестів у формуванні здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіт.....	164
--	------------

4. Олійник Л. М. – Методологічно-ціннісні рефлексії використання практик хатха-йоги в дітей дошкільного віку.....	167
--	------------

5. Цибульська С. М. – Становлення безпечного та здорового освітнього середовища закладу освіти на основі антропологічно-ціннісної рефлексії людиномірних ідей пайдеї.....	171
--	------------

7. Юнаш В., Лесяк Л. – Аналіз рівня рухової активності учнів 3-4 класів.....	175
---	------------

РОЗДІЛ VI. Цифрові технології та STEM-освіта в контексті актуалізації гуманістичного потенціалу пайдеї.....	178
--	------------

1. Галич Т.В., Кисенко-Романюк Л. А. – Дитина в інформаційному просторі.....	178
---	------------

2. Ключко О. В., Шаригін О. А. – Колаборативне навчання у процесі підготовки до змагань з командного спортивного програмування.....	180
--	------------

3. Махиня Т. А. – Шляхи розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури.....	184
--	------------

4. Мудрак Д. О. – Методичні основи навчання учнів створенню мультимедійних презентацій на уроках інформатики в закладах загальної середньої освіти.....	186
--	------------

5. Приймук Д.О. – Використання дидактичних ігор у контексті педагогіки пайдеї для підвищення ефективності навчання інформатик.....	190
---	------------

6. Салтановська Н.І. – STEM - компетентності педагога як складова його професійної підготовки.....	192
---	------------

7. Самойленко В. Л. – Підвищення мотивації та результативності навчання на уроках фізичної культури сучасними мультимедійними технологіями.....	196
--	------------

8. Спажев О. М. – Використання штучного інтелекту в освіті.....	198
--	------------

9. Уліщенко В. В., Уліщенко А. Б. – Імерсивні технології навчання: перспективи провадження у вищій освіті України.....	200
РОЗДІЛ VII. Психологія і пайдея як соціокультурні терапевтичні й гармонізуючі практики.....	203
1. Браніцька Т. Р., Кучер І. В. – Причини виникнення конфліктів у молодих сім'ях.....	203
2. Бобруйко О. К. – Соціально-психологічний клімат у акладі загальної середньої освіти та шляхи його покращення.....	207
3. Жара Г. І. – Формування психологічної резилентності молоді студентського віку у процесі психовалеологічного консультування.....	210
4. Каменшук Т. Д. – Коронавірусна пандемія Covid-19: психологічні проблеми у дітей.....	213
РОЗДІЛ VIII. Людиномірні ідеї пайдеї як шляхи гуманізації освітнього менеджменту.....	216
1. Таран Т. С. – Використання цифрових технології в стратегічному управлінні розвитком закладу загальної середньої освіти.....	216
3. Цишевська Ю. В. – Розвиток позитивного іміджу керівника закладу загальної середньої освіти в контексті європоцентричних трансформацій української освіти.....	219
4. Цісар В. В. – Розвиток іміджу закладу професійної (професійно-технічної) освіти в умовах конкурентного середовища.....	222
РОЗДІЛ IX. Пайдея, спеціальна освіта й інклюзія як когерентні та взаємодоповнювальні науково-дисциплінарні шляхи гуманізації культурно-освітнього простору.....	226
1. Бекас О. О., Береженна Л. Ю. – Етіологія, патогенетичні механізми та клінічні прояви церебрального паралічу у дітей.....	226
2. Кравець Н. П. – Положення пайдеї в роботі з дорослими особами з інтелектуальними порушеннями.....	229
3. Луцинкевич Л. А. – Аксіологічний підхід у формуванні інклюзивної компетентності майбутніх вчителів початкових класів в умовах педагогічного коледжу	232
4. Самойленко І. О. – Інноваційні підходи до професійного розвитку спеціальних педагогів в умовах інклюзивного середовища.....	235
5. Сулима А. С., Сулима О. С., Кандаєв В. Р. – Соціальна реабілітація людей з обмеженими можливостями.....	238
6. Туряк О. М. – Аналіз нормативно-правових, соціальних і педагогічних тенденцій інклюзії	240
Список джерел використаних для оформлення збірника матеріалівконференції.....	244
Додаток 1. Заклади освіти і організації – організатори конференції.....	245
Додаток 2. Освітні проекти.....	246
Додаток 3. Проблемні напрями конференції.....	247
Зміст.....	248